

ข่าวเตือนการระบาดของศัตรูพืชประจำสัปดาห์

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๖ ประจำวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

หนู (Rat)

เดือนเกษตรกรที่ปลูกข้าว : ในจังหวัดที่พบการระบาดและพื้นที่จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี ชัยนาท โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวอย่างต่อเนื่อง ทำให้หนูมีอาหารตลอดปี และขยายพันธุ์ระบาดรุนแรงได้

ชื่อวิทยาศาสตร์

1. หนูพุกใหญ่หรือหนูแดง *Bandicota indica* (Bechstein)
2. หนูพุกเล็ก *Bandicota savilei* (Thomas)
3. หนูนาท้องขาวหรือหนูนานา *Rattus argentiventer* (Robinson and Kloss)
4. หนูนานาหรือหนูสวน *Rattus losea* (Swinhoe)
5. หนูหริ่งนาหางยาว *Mus caroli* (Bonhote)
6. หนูหริ่งนาหางสั้น *Mus cervicolor* (Hodgson)

วงศ์ : Muridae

รูปร่างลักษณะ

หนูศัตรูข้าวที่สำคัญในประเทศไทย มี 6 ชนิดคือ

1. หนูพุกใหญ่หรือหนูแดง (Great Bandicoot) จัดเป็นหนูศัตรูข้าวที่มีขนาดใหญ่ที่สุด น้ำหนักตัวเต็มวัยประมาณ 400 - 600 กรัม ขนตามลำตัวมีสีดำ บางครั้งอาจมีสีน้ำตาล บริเวณด้านหลังจะมีขนแข็งโผล่ออกมาเห็นได้ชัด เท้ามีสีดำ ท้องสีเข้ม หน้าค่อนข้างสั้น เท้าหลังจะมีความยาวมากกว่า 50 มิลลิเมตร
2. หนูพุกเล็ก (Lesser Bandicoot) มีลักษณะคล้ายหนูพุกใหญ่มาก ทั้งนิสัยชอบขุดและสีขนตามลำตัว แต่ต่างกันที่เท้าไม่ดำ และไม่มีขนแผงบริเวณหลัง น้ำหนักตัวเต็มวัยประมาณ 200 - 500 กรัม เท้าหลังจะมีความยาวน้อยกว่า 41 มิลลิเมตร
3. หนูนาท้องขาวหรือหนูนานา (Rice - field rat) เป็นหนูที่มีขนาดปานกลาง น้ำหนักเมื่อโตเต็มวัยประมาณ 100 - 200 กรัม ขนตามลำตัวมีสีน้ำตาล เมื่อใช้มือลูบย่อนขนจะรู้สึกเจ็บมือ เนื่องจากมีขนแข็งสีขาวแทรกอยู่ ลักษณะแข็งแรงกว่าปกติ มีขนสีดำพาดบนหลังเท้า

4. หนูนาหรือหนูสวน (Lesser rice - field rat) เป็นหนูที่มีขนาดเล็กกว่าหนูนาท้องขาว น้ำหนักตัวโดยเฉลี่ยประมาณ 90 - 100 กรัม ขนตามลำตัวคล้ายหนูนาท้องขาว แต่นุ่มไม่มีขนชนิดแข็งแทรก ขนใต้ท้องมีสีเข้มออกดำ มีหน้าสั้นกว่าหนูนาท้องขาว

5. หนูหริ่งนาหางยาว (Ryukyu mouse) เป็นหนูที่มีขนาดเล็กมาก น้ำหนักตัวโดยเฉลี่ย 12 กรัม ขนใต้ท้องสีขาว ฟันหน้าด้านบนตรง ด้านล่างสีเข้มกว่าฟันหนูชนิดอื่น คือออกสีน้ำตาล จมูกสั้น เมื่อมองกระโหลกตรงทางด้านบนจะเห็นฟันหน้ายื่นเลยจมูก หางสองสี ด้านบนดำ ด้านล่างสีขาว หางยาวกว่าลำตัวและหัวรวมกัน

6. หนูหริ่งนาหางสั้น (Fawn - coloured mouse) เป็นหนูที่มีขนาดเล็ก ขนาดพอกับหนูหริ่งนาหางยาว ความยาวของหางจะสั้นกว่าความยาวของหัวและลำตัวรวมกัน หางด้านบนสีเทา ด้านล่างสีขาว ท้องเทา เท้าสีขาว ฟันด้านล่างจะมีสีอ่อนกว่าหนูหริ่งชนิดแรก จมูกยาวและยื่นเกินฟันหน้า

ลักษณะการทำลายและการระบาด

หนูจะกัดทำลายข้าวให้ได้รับความเสียหาย ตั้งแต่เริ่มหว่านข้าวไปจนกระทั่งเก็บเกี่ยว และในยุ้งฉาง โดยที่หนูจะกินเมล็ดข้าว หลังจากที่เกษตรกรหว่านข้าวลงในนาหรือในแปลงกล้า เมื่อข้าวงอกโตขึ้นมา หนูจะกัดทำลาย ทั้งกัดกินและกัดเพื่อลับฟันของมัน หนูชอบที่จะกัดทำลายเป็นที่สุด เมื่อข้าวอยู่ในระยะตั้งท้องถึงระยะออกรวง เพราะเป็นระยะที่ต้นข้าวออกรวง เพราะเป็นระยะที่ต้นข้าวมีความอวบหวาน ถ้าเป็นหนูทุก หรือหนูนาท้องขาวจะกัดต้นข้าวเป็นรอยเฉียงรูปปากฉลาม สูงจากพื้นดินประมาณ 10 ซม. ต้นข้าวจะขาดและล้มลงดิน แล้วมันถึงจะกัดกินเมล็ดข้าว แต่ถ้าเป็นหนูหริ่ง ซึ่งเป็นหนูที่มีขนาดเล็ก มันจะไต่ขึ้นต้นข้าวจนถึงคอรวงเพื่อกัดกินเมล็ดข้าว นอกจากหนูจะกัดกินข้าวเป็นอาหารแล้ว มันยังจะขนไปเก็บสะสมไว้ในรูหรือรัง เพื่อเป็นอาหารสำรองอีกด้วย

กรมส่งเสริมการเกษตร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

๑. การป้องกันกำจัดหนูโดยไม่ใช้สารเคมีก่อนการปลูกข้าว

๑.๑ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในนาข้าว เช่น ปรับคันนาให้เล็กพอสำหรับที่จะกักน้ำได้เท่านั้น หรือลดจำนวนคันนาลง เนื่องจากคันนาใหญ่และจอมปลวกจะเป็นที่อยู่อาศัยอย่างดีของหนู กำจัดวัชพืชที่รกรากบริเวณคันนาข้าว จะทำให้หนูไม่มีที่หลบซ่อนกำบังจากศัตรูธรรมชาติ ประชากรหนูก็จะลดลงไปเอง

๑.๒ การขุดหนู โดยใช้จอบหรือเสียมจะสามารถกำจัดหนูได้ทั้งรังที่อยู่อาศัยของมัน แต่การขุดหนูมักจะเปลืองแรงงานและเวลา

๑.๓ การใช้หน้าไม้ ฉมวกหรือปืนแก๊บบิง ก็จะช่วยลดประชากรหนูลงได้บ้าง

๑.๔ การล้อมตีหนู บริเวณที่เป็นป่าละเมาะที่รกก่อนการปลูกข้าว สามารถล้อมหนูในบริเวณเหล่านั้น ให้เข้ามาอยู่ในวงแคบแล้วค่อยใช้วัสดุต่าง เช่น ไม้ตีหนูได้โดยง่าย

๑.๕ อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเพื่อกำจัดหนู เช่น งู นกแสก นกฮูก นกเค้าแมว เหยี่ยว พังพอน

๒. การป้องกันกำจัดหนูโดยใช้สารเคมีก่อนการปลูกข้าว

๒.๑ ก่อนการปลูกข้าวประมาณ ๒ สัปดาห์หรือในระหว่างการเตรียมดิน ควรใช้สารเคมีกำจัดหนูเพื่อลดประชากรของหนูให้เหลือน้อยลงมากที่สุด โดยใช้สารเคมีประเภทออกฤทธิ์เร็ว เช่น ซิงค์ฟอสไฟด์ผสมกับปลายข้าวในอัตราส่วนของซิลมูริน ๑ ส่วนต่อปลายข้าว ๒๐ ส่วน โดยน้ำหนัก เป็นเหยื่อพิษ นำเหยื่อพิษที่เตรียมไปวางตามร่องรอยที่พบตามคันนา หรือตามรูลูกหนูที่พบในปริมาณ ๑ ซ่อนโต๊ะ ระยะ ๕ - ๑๐ เมตร (ควรใช้เกลือคลุมเหยื่อพิษที่วาง เพื่อป้องกันความชื้นและล่อให้หนูมากินเหยื่อพิษมากขึ้น) การใช้สารเคมีประเภทออกฤทธิ์เร็วนี้ ถ้าใช้มากกว่า ๑ ครั้ง หนูจะเกิดการเช็ดต่อเหยื่อพิษชนิดนี้ก็ได้ และจะไม่มากินเหยื่อพิษชนิดนี้อีก จึงควรเปลี่ยนมาใช้สารเคมีกำจัดหนูชนิดออกฤทธิ์ช้าได้ ซึ่งเป็นพวกที่หนูกินเพียงครั้งเดียวก็ตายได้ เช่น สะตอม (๐.๐๐๕%) คลีแร็ท (๐.๐๐๕%) หรือ เส็ด (๐.๐๐๕%) ซึ่งเป็นเหยื่อพิษสำเร็จรูป ในรูปก้อนซีฟิ่งก้อนละประมาณ ๕ กรัม หรือมีผสมใส่ถุงพลาสติกขนาดเล็กๆ ละประมาณ ๑๐ กรัม นำเหยื่อพิษสำเร็จรูปนี้ไปวางตามคันนา หรือแหล่งที่พบร่องรอยหนู โดยแต่ละก้อนหรือถุงวางห่างกันประมาณ ๕ - ๑๐ เมตร

๒.๒ ระหว่างการปลูกข้าว เมื่อถึงระยะข้าวตั้งตัวได้แล้ว ให้ใช้เหยื่อพิษประเภทออกฤทธิ์ช้าดังกล่าว วางในนาข้าวที่ต้องการป้องกันกำจัดหนูเดือนละ ๑ ครั้ง ติดต่อกัน ๓ ครั้งก็เพียงพอแก่การควบคุมประชากรหนูได้ดี

